

12. Stasenko, O.A. (2016). Formuvannia pedahohichnoi maisternosti maibutnix uchyteliv fizychnoi kultury v protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of Pedagogical Skills of Future Physical Education Teachers in the Process of Professional Training]. Pedahohichni nauky : zbirnyk naukovykh prats. Vyp. LKhKhIII. Tom 2. Kherson. S. 113–117. [in Ukrainian]

13. Sukhomlynskyi, V.O. (1988). Sto porad uchyteliv [One hundred tips for teachers]. Kyiv : Rad. shkola. 304 s. [in Ukrainian]

14. Yazlovetskyi, V.S., Markova, O.V., Yazlovetska, O.V. (2014). Novitni tekhnolohii u fizychnomu vykhovanni ta sporti : navchalnyi posibnyk [The latest technologies in physical education and sports]. Kirovohrad : PP «Ekskliuzyv-System». 204 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

САВЧЕНКО Наталія Сергіївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: теорія і практика освіти молоді в Україні та у зарубіжних країнах.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SAVCHENKO Nataliia Serhiivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Pedagogy and Special Education, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: sphere of scientific and research interests: the theory and practice of the youth's education in the Ukraine and West European countries.

Стаття надійшла до редакції 24.04.2024 р.

УДК 378.147:785

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-90-94

ТКАЧЕНКО Тетяна Володимирівна –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри сольного співу та оперної підготовки
Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5004-7179>

e-mail: tvt67@ukr.net

ШУМСЬКА Ольга Олександрівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фортепіано

Харківської гуманітарно-педагогічної академії

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5422-8663>

e-mail: oll123@ukr.net

**ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ НАДІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ
У ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

У роботі розглянуто особливості формування виконавської надійності майбутніх педагогів-музикантів у процесі їх професійної підготовки. Показано, що процес фахової підготовки здобувачів освіти обов'язково передбачає оволодіння виконавською майстерністю, як способом творчого втілення набутих знань, умінь та навичок, розвиток творчої самостійності у розкритті змісту музичного твору, формування установки на виконавську діяльність і набуття досвіду інструментального виконання на заняттях з дітьми під час проходження педагогічної практики. Обґрунтовано, що організація концертно-виконавської практики має першочергове значення у фаховій підготовці майбутніх педагогів-музикантів, оскільки концертно-виконавська діяльність спонукає їх до професійного вдосконалення; дозволяє більш повно проявити набуті знання, вміння, навички, розкрити власний художньо-творчий потенціал. Показано, що концертний виступ є складною діяльністю, яка має бути безпомилково виконана в особливих умовах, а отже, виконавець, який її здійснює, повинен мати якості виконавської надійності. Однак, велика частка здобувачів освіти музичних спеціальностей демонструє в умовах публічного виступу виконавську нестабільність, що негативно впливає на їхній психічний стан і результати навчання. Характеризовано фактори, що мають негативний вплив на характер, зміст та якість виконавської діяльності музиканта на сцені. Визначено, що надійність музиканта-виконавця в концертному виступі є комплексною психологічною властивістю особистості зберігати якості саморегуляції, завадостійкості, стабільності в умовах негативного впливу зовнішніх (об'єктивних) і внутрішніх (суб'єктивних) чинників у процесі втілення виконавцем художнього задуму композитора. Ключовими компонентами виконавської надійності є такі: підготовленість до концертного виступу, самоконтроль і самокоригування під час сценічного виконання програми, самоналаштування на успішний виступ. Доведено, що формування виконавської надійності майбутнього педагога-музиканта, як запоруки успішності його концертних виступів, передбачає сумлінну працю як самого здобувача освіти, так і його викладача, і дозволяє сформувати готовність здобувачів до концертно-виконавської діяльності.

Ключові слова: здобувачі вищої освіти, майбутні педагоги-музиканти, концертно-виконавська діяльність, виконавська надійність, формування.

TKACHENKO Tetiana Volodymyrivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Department of Solo Singing and Opera Training
Kharkiv I. P. Kotliarevskyi National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5004-7179>

e-mail: tvt67@ukr.net

SHUMSKA Olga Oleksandrivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Piano Department

Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5422-8663>

e-mail: oll123@ukr.net

FORMING PERFORMING RELIABILITY OF FUTURE TEACHERS-MUSICIANS IN THE COURSE OF THEIR PROFESSIONAL TRAINING

Peculiarities of forming performing reliability of future teachers-musicians in the course of their professional training are analysed in the paper. It is shown that the process of students' professional training necessarily involves mastering performing skills as a way of creative implementation of acquired knowledge and skills, developing creative independence in disclosing the content of a musical work, forming an attitude towards performing activities and acquiring experience in instrumental performing at classes with children within teaching practice.

It is substantiated that the organization of concert and performing practice is of primary importance in future teachers-musicians' professional training, since concert and performing activities encourage them to professional improvement; allows to more fully demonstrate the acquired knowledge and skills, to reveal your own artistic and creative potential. It is shown that a concert performance is a complex activity that must be performed flawlessly in special conditions, and therefore, the performer, who executes it, should possess the qualities of performance reliability. However, a large number of students in musical specialities demonstrate performing instability in the conditions of a public performance, which negatively affects their mental state and learning outcomes. The factors that have a negative impact on the nature, content and quality of the musician's performance on stage are characterized.

It is determined that the reliability of a musician-performer in a concert performance is a complex psychological ability of an individual to preserve the qualities of self-regulation, interference resistance, and stability in the conditions of the negative influence of external (objective) and internal (subjective) factors in the course of the performer's implementing the composer's artistic intention. The key components of performing reliability are as follows: preparation for a concert performance, self-control and self-correction during the stage performance of the program, self-adjustment for a successful performance. It is proven that forming the future teacher-musician's performing reliability, as a guarantee of the success of his/her concert performances, involves the conscientious work of both the student him/herself and his/her teacher, and allows to form students' preparedness for concert and performing activities.

Key words: *students, future teachers-musicians, concert and performing activities, performing reliability, formation.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Педагогічна професія, творча за своєю суттю, не випадково часто порівнюється з мистецтвом. Особливо яскраво це проявляється в діяльності вчителя музики – багатогранної, активно діючої, творчо універсальної особистості, що поєднує в собі якості педагога та музиканта, активно використовує можливості свого мистецтва у вихованні учнівської молоді. Саме в процесі інструментально-виконавської діяльності вчителя відбувається продуктивне опанування та одухотворення створених композитором творів, завдяки чому вони стають доступними для сприйняття слухачами-учнями. Проте, незважаючи на те, що інструментальне виконавство є базою для професійної підготовки музиканта будь-якої спеціалізації, як показує практика, а також дослідження вчених, деякі здобувачі музично-педагогічних закладів освіти виявляють виконавську безпорадність та творчу пасивність у процесі навчання, відчують страх перед публікою та сценою, не вірять у свої сили, не можуть упоратися зі своїм хвилюванням та нервовою напругою. Це свідчить про те, що назріла нагальна потреба по-новому будувати навчальний процес і цілеспрямовано готувати майбутніх педагогів-музикантів до виконавської практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження показав, що вченими, здебільшого, досліджуються різні аспекти проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до музично-виконавської (М. Білецька, І. Касілов, Т. Підварко, М. Скуратовська, О. Хлебнікова) та концертно-освітньої (Т. Жигінас)

діяльності. У низці досліджень розглядаються психологічні аспекти (В. Білоус) і теоретичні засади (М. Давидов, Г. Саїк, Ч. Сянон) формування виконавської майстерності, а також концертно-виконавської компетентності (Л. Цзін) студентів-музикантів. Певний практичний інтерес для педагогів-музикантів представляють роботи, які містять корисні рекомендації щодо організації педагогічно-виконавської практики (А. Береза), самостійної роботи в процесі концертно-виконавської та педагогічної практики (Л. Гаркуша) майбутнього вчителя музичного мистецтва, а також методіку підготовки музикантів-інструменталістів до сценічної діяльності (Л. Котова).

Проте, не зважаючи на широкий спектр розглянутих питань щодо підготовки здобувачів освіти до концертно-виконавської діяльності, проблема формування у них виконавської надійності залишилася поза увагою науковців.

Мета статті – розглянути особливості формування виконавської надійності майбутніх педагогів-музикантів у процесі їх професійної підготовки.

Вклад основного матеріалу дослідження. У професійній діяльності педагога-музиканта виконання на музичному інструменті посідає винятково важливе місце. Тому процес фахової підготовки здобувачів освіти обов'язково передбачає оволодіння виконавською майстерністю, як способом творчого втілення набутих знань, умінь та навичок, розвиток творчої самостійності у розкритті змісту музичного твору, формування установки на виконавську діяльність і набуття досвіду інструментального виконання на

заняттях з дітьми під час проходження педагогічної практики [2].

Публічні виступи є невід'ємною складовою навчального процесу музичних закладів освіти всіх рівнів (музична школа, коледж, заклад вищої освіти), оскільки як учні, так і здобувачі вищої освіти мають обов'язково систематично брати участь в академічних концертах, конкурсах, фестивалях, звітних концертах, складати заліки та іспити з музичного інструмента. Сольний виступ є особливою формою публічної концертно-виконавської діяльності студента-музиканта, що дуже відрізняється від усіх інших видів його творчої роботи.

Варто зауважити, що концертно-виконавська діяльність має безліч переваг, зокрема, вона сприяє підвищенню і стимулює результативність навчання, посилюючи його привабливість; розвиває найкращі виконавські якості здобувачів; формує професійні вміння та навички; допомагає відчувати соціальну значущість своєї праці; розширює репертуарний запас; сприяє виробленню позитивних емоційних та психологічних якостей. Тому з перших курсів навчання у ЗВО необхідно надавати здобувачам освіти можливість для їхньої творчої самореалізації у концертно-виконавській діяльності, адже саме в умовах публічного виступу як здобувач освіти, так і його викладач мають можливість представити широкій публіці результати своєї роботи.

Концертно-виконавська діяльність має свої закономірності, які необхідно враховувати в процесі професійного навчання педагога-музиканта. Підготовка до означеної діяльності має проводитися не лише безпосередньо перед концертним виступом, але й у процесі всієї попередньої роботи над музичним твором. Необхідно як самому виконавцю, так і його педагогу мати уявлення про специфіку мислення, уваги та поведінки на сцені, про створення особливої виконавської форми твору, орієнтованої безпосередньо на концертний виступ тощо. Розуміння цих явищ необхідне як для успішного досягнення вищих художніх цілей, так і для професійного становлення майбутнього педагога-музиканта в цілому [5, с. 378–379].

Загальновідомо, що концертний виступ є складною діяльністю, яка має бути безпомилково виконана в особливих умовах, відмінних від звичайних, репетиційних, умов. А отже, виконавець, який здійснює її, повинен мати якості виконавської надійності. Однак, практика свідчить про те, що для багатьох здобувачів однією з найголовніших і найважливіших перепон щодо реалізації своїх творчих здібностей є виконавська нестабільність і ненадійність. У більшості з них відсутні необхідні навички оволодіння оптимальним концертним станом, вони відчують страх, що негативно впливає не лише на результати виступу, але й загалом на їхній психічний стан та бажання виступати публічно надалі.

Найбільш поширеними екстремальними чинниками, що мають негативний вплив на характер, зміст та якість безпосередньо виконавської діяльності музиканта на сцені, є високий ступінь відповідальності, стрес, занадто

напружена або розгалужена увага, страх помилитися або забути нотний текст тощо, які в музичній психології, педагогіці та виконавстві найчастіше визначаються терміном «естрадне хвилювання».

Проте, на наш погляд, зважаючи на багатоплановість та складність діяльності музиканта-виконавця, доцільніше розглядати цю проблему ширше, ніж естрадне хвилювання. Ми вважаємо, що поняття «надійність музиканта» охоплює більш широке коло питань щодо підготовки виконавця до публічного виступу, що підтверджується низкою робіт музикантів і психологів, які ототожнюють проблему надійності виконавця з проблемою його психологічної готовності до концертного виконання.

Сучасними вченими виконавська надійність визначається як «властивість музиканта-виконавця безпомилково, стійко та з необхідною точністю виконувати музичний твір у концертному виступі» [3, с. 192], як «набуту музикантом інтегральну властивість, спрямовану на забезпечення ефективної і стабільної роботи всієї психофізіологічної системи інтерпретаційного апарату часу як у звичних, так і в екстремальних умовах діяльності» [4, с. 15].

Надійність музиканта-виконавця в концертному виступі ми розуміємо як комплексну психологічну властивість особистості зберігати якості саморегуляції, завадостійкості, стабільності в умовах негативного впливу зовнішніх (об'єктивних) і внутрішніх (суб'єктивних) факторів у процесі втілення виконавцем художнього задуму композитора.

Серед зовнішніх факторів можна виокремити такі: стан і особливості інструменту, температура повітря, якість акустики, надмірне або недостатнє освітлення, налаштованість слухачів на сприйняття музичного твору тощо.

Внутрішні (суб'єктивні) чинники та причини сценічного хвилювання студентів-музикантів, що мають деструктивні наслідки, розглянемо більш детально. Як відомо, виконавська діяльність завжди відбувається «на публіці», і подібна ситуація майже завжди пов'язана з хвилюванням, з сильною нервово-психічною напругою. До причин, що впливають на нервово-психічний стан музиканта, відноситься і група факторів, які мають відношення до таких якостей і властивостей людини, як самолюбство, амбіційність тощо. Музикант-виконавець не може залишатися байдужим до того, як його оцінюють педагоги, інші студенти, публіка, від цього також залежить і його власна самооцінка – все це в сукупності, безумовно, викликає відповідні реакції з боку психіки. Існують і інші фактори, зумовлені специфікою публічного виступу, які підвищують градус нервово-психічної напруги виконавця як до виходу на сцену, так і безпосередньо в процесі виконання концертної програми. Виконавець не має права на помилку, на технічний збій, тому часто він боїться забути текст, зупинитися під час гри тощо. Подібне сценічне хвилювання завжди негативно впливає на психічний стан музиканта і може проявлятися в різних видах і формах, а саме: у вигляді страху,

панічного стану; може трансформуватися в пригнічений стан, апатію, безволля, невіру в свої сили тощо [6, с. 114].

Великого значення в забезпеченні виконавської надійності музиканта набувають такі ключові компоненти, як: підготовленість до концертного виступу, самоконтроль і самокоригування під час сценічного виконання програми, а також самоналаштування на успішний виступ.

Підготовка здобувачів освіти до концертного виступу передбачає вирішення низки завдань, зокрема: виховання почуття відповідальності за якість виконання на сцені, озброєння здобувачів методами і прийомами подолання сценічного хвилювання, підвищення рівня їх виконавської майстерності за рахунок формування в них прагнення до досягнення художньо-емоційних цілей через розв'язання технічних завдань та подолання технічних труднощів, розвиток артистизму і творчих здібностей, прищеплення сценічної культури, розширення концертної практики тощо.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що відповідальність за підготовку до концертного виступу несе не лише здобувач освіти, але і його педагог. Окрім навчання, орієнтації здобувачів на набуття професійно значущих знань, виконавських умінь і навичок, діяльність педагога-музиканта полягає ще й у прагненні допомогти кожному з них психологічно підготуватися до публічного виступу і розкритися на сцені як творчій особистості.

Тому таке важливе значення надається проблемі оптимального підбору викладачем концертного репертуару і його вмінню у співтворчості зі здобувачем досягти виконавської мети. Викладач має допомогти студенту навчитися втілювати художні цілі через пошук оптимальних технічних і виконавських засобів. А для цього концертний твір має бути посильним для виконання здобувачем. Лише тоді він зможе відійти від переважаючої зосередженості на подоланні технічних труднощів або на утриманні в пам'яті занадто масштабних і складних для його пам'яті нотних текстів і наблизитись до рівня художньої творчості, що означає роботу над образно-емоційною драматургією та переконливим, яскравим її втіленням.

Однак, сценічний стан виконавця залежить не лише від того, наскільки надійно і міцно вивчений музичний твір. Успішна музично-виконавська діяльність можлива лише в тому разі, якщо синхронно «працюють» інтелектуальна, емоційна і моторна сфери особистості. Жодна з них не повинна виходити на перший план і пригнічувати інші. Так, якщо під час концертного виступу емоційні процеси психіки особистості виконавця переважають інтелектуальні, то гра стає сумбурною і нестримною. Якщо рухові функції передують інтелектуальним, виконання перестає бути усвідомленим. А автоматизовані виконавські рухи аж ніяк не сприяють вирішенню творчих завдань.

Щоб успішно виступити в концерті, або зіграти на іспитах здобувачу-музиканту необхідно перебувати в стані оптимальної концертної

готовності, підґрунтям якої є фізична, розумова, емоційна та психологічна підготовка.

Стан готовності до виступу на сцені визначається налаштованістю музиканта-виконавця на вирішення поставлених творчих завдань, що забезпечують високий художньо-творчий рівень виконання [1, с. 47]. Від здатності мобілізуватися, тобто від умінь керувати собою, своїми емоціями і станом психіки залежить успіх концертного виступу. Формувати означену готовність необхідно постійно, кожного дня, під час вирішення повсякденних завдань у процесі щоденних занять.

Цілком очевидно, що всі види діяльності, включаючи й музично-виконавську, пов'язані з подоланням труднощів і вимагають від людини не лише фізичних, розумових, інтелектуальних, але й значних вольових зусиль. Тому вольова підготовка має бути вагомим компонентом формування виконавської надійності майбутніх педагогів-музикантів у процесі їхньої концертно-виконавської діяльності. Успішному вдосконаленню вольових якостей музиканта сприяють усвідомлення мети, дія досягнення якої необхідно подолати певні труднощі; вміння ставити більш високі, але реально досяжні нові цілі; розвиток здібностей протистояти емоційним реакціям на різні ситуації, які можуть завадити досягненню високого творчого результату; формування навичок контролювати свої почуття, емоції, дії та поведінку в процесі виконавської діяльності; оволодіння навичками саморегуляції стану своєї психіки тощо.

У сукупності все це сприятиме істотному підвищенню рівня виконавської надійності студента-музиканта.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Отже, можемо зробити висновок про те, що концертне виконавство – дуже тонкий і складний психологічний процес, спрямований на розвиток особистості музиканта. Кожний публічний виступ – це чергова сходинка у розвитку майбутнього педагога-музиканта, підсумок його тривалої роботи над музичним твором, своєрідний творчий звіт виконавця, який вимагає від нього певної фізичної і психологічної витримки та вміння мобілізувати всю свою енергію і волю. Виконавська діяльність є важливою складовою в системі музичної освіти, яка, забезпечуючи розвиток музичного мислення, виконавської майстерності, артистичних здібностей, пам'яті, естрадного самовладання здобувачів, має на меті становлення творчої особистості музиканта.

Формування виконавської надійності майбутнього педагога-музиканта, як запоруки успішності його концертних виступів, передбачає сумлінну працю як самого здобувача освіти, так і його викладача, і дозволяє забезпечити готовність здобувачів до концертно-виконавської діяльності. Саме викладач має створити дієву методику підготовки до концертного виступу з урахуванням психологічних особливостей кожного здобувача.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в обґрунтуванні особливостей самостійної роботи здобувачів вищої освіти музичних спеціальностей з підготовки до публічного виступу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Білецька М., Підварко Т. Формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до концертно-виконавської діяльності. *Молодь і ринок*. 2020. №1 (180). С. 46–50.

2. Скуратовська М. О. Концертно-виконавська діяльність у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в освітнологічному дискурсі*. 2020. № 5. С. 60–65.

3. Цагарелли Ю. А. Психологія музично-виконавської діяльності: навчальний посібник. СПб.: Композитор, 2008. 368 с.

4. Юник Д. Г. Виконавська надійність музиканта: зміст, структура і методика формування: монографія. Київ: ДАКККіМ, 2009. 338 с.

5. Agay D. (Eds). *Teaching piano: A comprehensive guide a reference book for the instructor* / New York: Music Sales Corp., 2012. 702 p.

6. Hargreaves D. J., North A. C. *The social psychology of music*. Oxford: Oxford University Press, 2007. 303 p.

REFERENCES

1. Biletska, M., Pidvarko, T. (2020). Formuvannia hotovnosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva do kontsertno-vykonavskoi diialnosti. [Forming future music teacher's preparedness for concert and performing activities]. *Molod i rynok*. 1 (180), S. 46–50. [in Ukrainian]

2. Skuratovska, M. O. (2020). Kontsertno-vykonavska diialnist u fakhovii pidhotovtsi maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva. [Concert and performing activities in the future music teacher's professional training]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*. 5. S. 60–65. [in Ukrainian]

3. Tsaharely, Yu. A. (2008). *Psykholohiia muzychno-vykonavskoi diialnosti* [Psychology of musical and performing activities. Saint Petersburg]. [in Russian]

4. Yunyk, D. H. (2009). *Vykonavska nadijnist muzykanta: zmist, struktura i metodyka formuvannia*. [Performing reliability of a musician: Content, structure and method of formation]. Kyiv. [in Ukrainian]

7. Agay, D. (Eds). (2012). *Teaching piano: A comprehensive guide a reference book for the instructor*. New York. [in English]

5. Hargreaves, D. J., & North, A. C. (2007). *The social psychology of music*. Oxford. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ТКАЧЕНКО Тетяна Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри сольного співу та оперної підготовки Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Наукові інтереси: формування вокально-звукової культури здобувачів вищої мистецької освіти.

ШУМСЬКА Ольга Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фортепіано Харківської гуманітарно-педагогічної академії.

Наукові інтереси: інструментально-виконавська підготовка майбутніх педагогів-музикантів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

TKACHENKO Tetiana Volodymyrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Solo Singing and Opera Training of Kharkiv I. P. Kotliarevskiy National University.

Scientific interests: formation of vocal and sound culture of university students in art specialties.

SHUMSKA Olha Oleksandrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Piano of Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy.

Scientific interests: instrumental and performing training of future teachers-musicians.

Стаття надійшла до редакції 21.04.2024 р.

УДК 378:796(73)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-94-98

ФІЛОНЕНКО Оксана Володимирівна –

доктор педагогічних наук, професор,
 професор кафедри педагогіки та спеціальної освіти
 Центральноукраїнського державного університету
 імені Володимира Винниченка
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4453-9887>
 e-mail: oksana.filonenko02@gmail.com

ВИХОВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

На сучасному етапі розвитку вищої освіти надзвичайної актуальності набуває узагальнення й використання передового світового досвіду виховання фізичної культури студентів у США. Як відомо, США є визнаним лідером в світі не тільки в освітній сфері, а й у сфері спорту та фізкультурної діяльності, що й зумовило подальший аналіз досвіду фізичного виховання в університетах США У статті розкрито стан дослідження проблеми виховання фізичної культури студентів в університетах США.

На основі опрацьованих джерел встановлено, що характерними рисами системи освіти США є її децентралізація й полікультурна спрямованість; максимальне врахування потреб американського суспільства, ринку праці, сучасних тенденцій у галузі педагогічних знань. Ця особливість знаходить відображення у вимогах до університетської підготовки викладачів фізичного виховання, стандартах акредитації спеціальності й оціночних стандартах випускників.

В університетах США немає обов'язкових занять з фізичного виховання, проте студенти активно займаються в спортивних секціях і центрах фізичного оздоровлення, організованих при університетах. Найчастіше практикуються такі основні форми організації занять з фізичного виховання: заняття у факультативних групах за обраним видом рухової активності з обов'язковим відвідуванням, виконання певних вимог і складанням заліків для отримання залікових балів, що йдуть у диплом; участь у будь-яких масових змаганнях за власним вибором; заняття одним з видів спорту чи рухової активності в групі або самостійно для зміцнення здоров'я, проведення дозвілля тощо.

Дослідники виділяють такі особливості фізичного виховання в університетах США: гармонійне поєднання навчання та дозвілля студентів; фінансова підтримка фізичного розвитку студентів; розвинена система факультативних та рекреаційних занять; комерціалізація та професіоналізм студентського спорту.

Перспективи подальших розвідок напрямку вбачаємо у вивченні можливостей застосування американського досвіду виховання фізичної культури студентів у системі вищої освіти України.

Ключові слова: фізичне виховання, фізична культура, університети, досвід США.